

LEDGUIDE 3

Undvika erosion och vatten på leden

Det kanske enskilt viktigaste du kan göra för att få en led som håller över tid är att hålla vatten borta ifrån leden. Om du lyckas med det och underhåller den väl kommer du få en hållbar led

Ledens placering och dragning

Vatten är ett stort problem gällande slitage på leder. Det finns olika sätt att hålla vattnet borta från leden. Till att börja med:

- Dra leden slingrande upp/ner för sluttningen, inte snabbaste vägen upp/ner.
- Bygg på skrå, undvik platt mark.
- Bygg leden där det inte är blött eller om möjligt, led om leden.

Om ni ska rusta upp en stig/led som redan finns, fundera på varför den ligger där den ligger. Många stigar är gamla och har använts för skogsbruket, på en sträcka där man effektivt kunde ta sig fram från punkt A till punkt B. Det är inte säkert att deras placering och dragning fungerar som bra och hållbara leder idag. De kan vara dragna så att vatten ansamlas på leden, och kanske i landskap eller i sträckningar som inte är tillräckligt intressanta sett till de kvaliteter som finns i området.

Vad är erosion?

Erosion på en led innebär att jord och annat material på leden nöts bort av vind och vatten, gravitationen men också av spår användarna. Leden får skador och breddas med tiden pga. vattnet och slitaget, och det leder till en sämre upplevelse för besökaren. Vatten på leden bör av flera anledningar undvikas i så hög utsträckning det går.

Riskerna för erosion ökar med en kombination av ledanvändare (alla typer oavsett om man går eller cyklar), gravitation och vatten på leden. Överskatta inte slitaget av en cyklist – mängder av studier sedan lång tid tillbaka visar att en cyklist och en vandrare har en likvärdig påverkan på en led. Problemet ökar när användarna inte håller sig till leden utan går vid sidan om och nöter av och breddar terrängen, vilket inte är önskvärt.

Så undviker man erosion

Man kan minimera erosion genom att se till att leden går på skrå. En led som går snett över sluttningar och lutar lite ut mot sluttningen håller mycket längre eftersom vattnet lätt rinner av leden på ett sätt som inte skadar den. Undvik att dra en led den snabbaste vägen uppför/nedför en sluttning, då det är den vägen som även vattnet kommer att rinna och därmed förstöra leden. En led som dras som vågformationerna gör att vatten kan rinna av leden vid utbuktningarna lättare. Dessutom blir leden roligare och mer varierande att vistas på.

Undvik också att dra en led på flack terräng. Man kan luras att tro att det är en bra idé, men även här ansamlas vatten lätt. Leden bör helst ligga på en lättare sluttning, eller åtminstone så att själva leden alltid ligger något högre än den omkringliggande marken på minst en sida av den, så att vatten kan rinna av ordentligt.

Gör inte misstaget att anlägga en alltför brant led. Här kan det vara värt att läsa på mer om gradering, dvs. hur mycket leden lutar i procent. Generellt kan man säga att ett snitt på 10 % lutning eller något mindre är hållbart. Det betyder att en liten del av ledens lutning kan överstiga 10 % (upp till 15 % om det inte är berghäll), men snittet på ett ungefär ska inte överstiga 10 %, vilket funkar på de allra flesta underlag/jordar. Det finns särskilda instrument för att mäta lutningen, en s.k. klinometer är bra att utrusta sig med. Ett annat sätt att tänka är att en leds lutning ska vara max halva slutningens lutning. Men gissa inte, det är lätt att överskatta sin egen förmåga, utan använd en klinometer och se till att få det rätt från början.

Se även ledguide *Bygga en led – miniguide*, där vi går närmare in på hur man bygger en hållbar led som inte ansamlar vatten.